
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2014 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

I kwartał 2014 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: złagodzenie kryteriów w segmencie MSP; wzrost marż dla kredytów o podwyższonym ryzyku i wzrost kosztów pozaodsetkowych.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu na kredyty, m.in. w celu finansowania środków trwałych.

Oczekiwania na I kwartał 2014 r.: kontynuacja złagodzenia polityki kredytowej wobec MSP; istotny wzrost popytu, w szczególności na kredyty długoterminowe.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: niewielkie zaostrenie kryteriów (odpowiedzi zróżnicowane); wzrost marż i kosztów pozaodsetkowych.

Popyt na kredyt: wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (odpowiedzi zróżnicowane).

Oczekiwania na I kwartał 2014 r.: istotne zaostrenie polityki kredytowej i wzrost popytu (odpowiedzi zróżnicowane).

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: złagodzenie kryteriów; wydłużenie okresu kredytowania, obniżenie marży, podwyższenie maksymalnej kwoty kredytu.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu na kredyty (odpowiedzi zróżnicowane).

Oczekiwania na I kwartał 2014 r.: niewielkie złagodzenie polityki kredytowej i istotny wzrost popytu.

Odsetek banków, które złagodziły politykę kredytową wobec MSP był najwyższy od I kwartału 2011 r. Istotnie poprawiła się ocena banków dotycząca kształtowania się przyszłej sytuacji gospodarczej – po raz pierwszy od półtora roku czynnik ten uznany został za sprzyjający złagodzeniu polityki kredytowej wobec przedsiębiorstw. Choć w dalszym ciągu ryzyko branży pozostaje jednym z głównych powodów zaostrenia polityki kredytowej, banki zidentyfikowały mniej ryzykownych branż niż w poprzednich edycjach ankiety, zaliczając do nich wyłącznie budownictwo mieszkaniowe i działalność deweloperską.

Podobnie jak w poprzedniej edycji ankiety, większość banków nie dokonała zmian kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych. Banki, które zaostrzyły politykę kredytową wśród przyczyn wskazywały przede wszystkim wzrost popytu na ten rodzaj finansowania oraz spadek presji konkurencyjnej. W opinii banków wyższy popyt na kredyty mieszkaniowe związany był m.in. z wdrożeniem znowelizowanej Rekomendacji S (ograniczenie maksymalnego poziomu LtV z początkiem 2014 r.) oraz zmianą prognoz odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym.

W IV kwartale 2013 r. wzrósł odsetek banków *ogółem*, które odczuły niższy popyt na kredyty konsumpcyjne. Czynnik ten oraz zwiększona presja konkurencyjna przyczyniły się do dalszego złagodzenia polityki kredytowej w tym segmencie. Obniżył się odsetek banków *ogółem*, które odnotowały wzrost popytu, choć zdecydowanie więcej z nich tłumaczyło to zmianą sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych.

Syntetyczne wyniki ankiety

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie grudnia 2013 r. i stycznia 2014 r. wśród 27 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 80%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywnymi większością banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

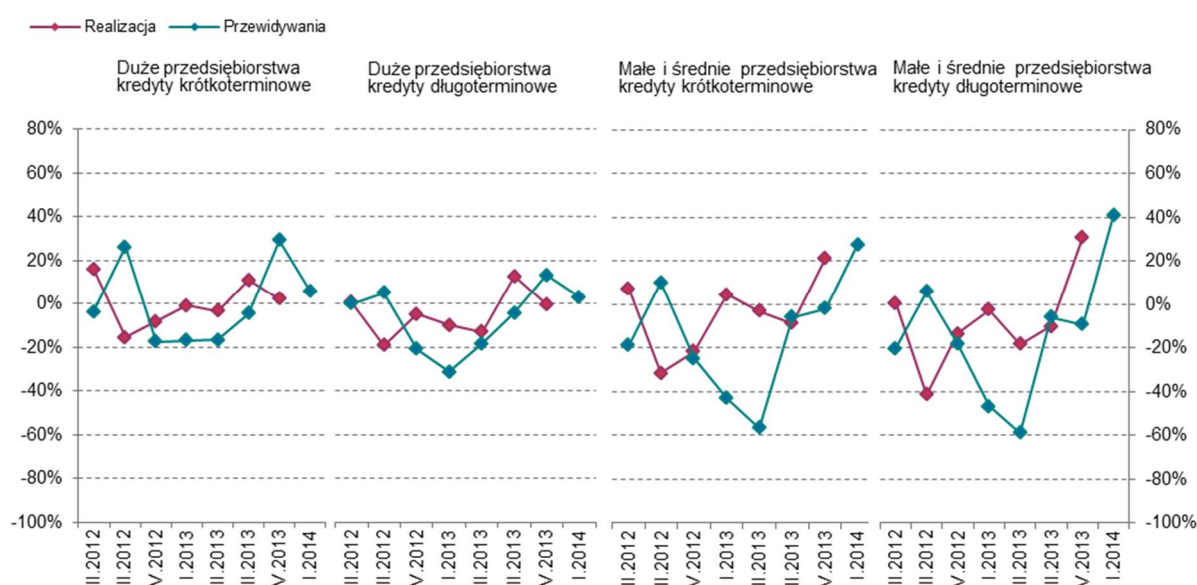
Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2013 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2014 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W IV kwartale 2014 r. banki złagodziły kryteria przyznawania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1). W ujęciu netto odpowiedzi takiej udzieliło 31% banków w przypadku kredytów długoterminowych i około 21% banków w przypadku kredytów krótkoterminowych. Polityka kredytowa w segmencie kredytów dla dużych przedsiębiorstw nie zmieniła się.

Na koniec III kwartału 2013 r. banki zapowiadały złagodzenie kryteriów dla dużych przedsiębiorstw i brak istotnych zmian polityki kredytowej wobec małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

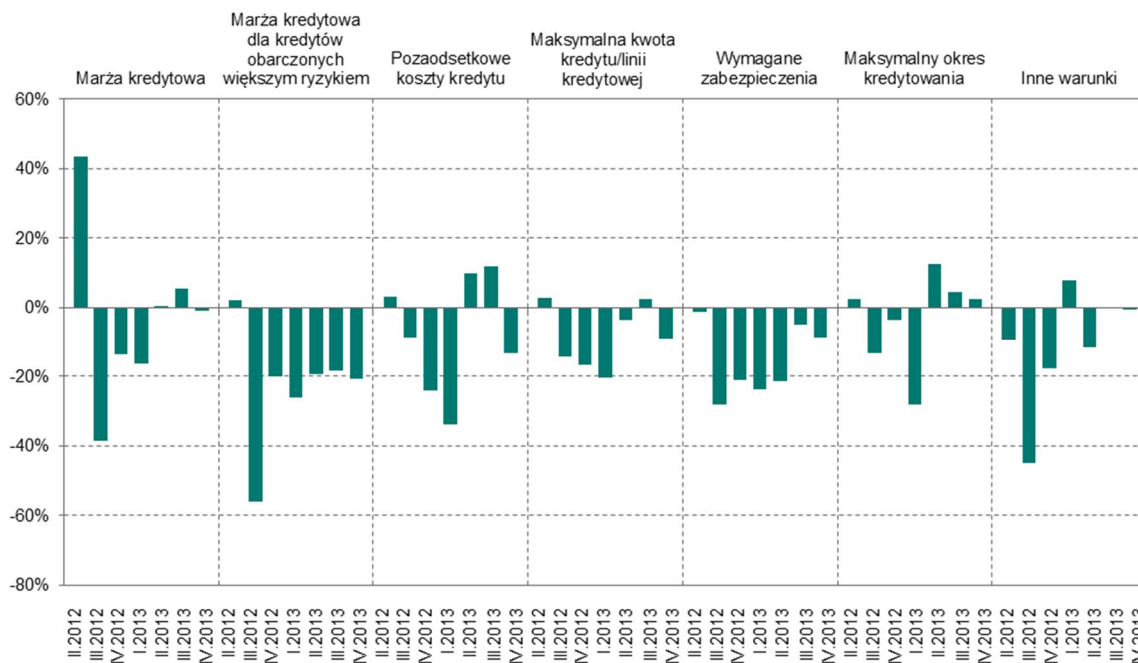

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

W ujęciu netto marże pobierane od kredytów dla przedsiębiorstw nie uległy istotnym zmianom (procent netto około -1%, zob. wykres 2). Odpowiedzi banków były jednak bardzo zróżnicowane: około 17% banków ogółem zadeklarowało złagodzenie tego warunku kredytowego, przy czym niemal wszystkie z nich uczestniczyły w programie Portfelowej Linii Gwarancyjnej *De Minimis*. Szósty kwartał z rzędu banki podwyższyły marże dla klientów obarczonych większym ryzykiem (procent netto około -21%). Pojedyncze banki zaostrzyły również warunki kredytowe w zakresie kosztów pozaodsetkowych (procent netto około -13%), maksymalnej kwoty oferowanego kredytu i wymaganych zabezpieczeń (w obydwu przypadkach procent netto odpowiedzi wyniósł około -9%).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

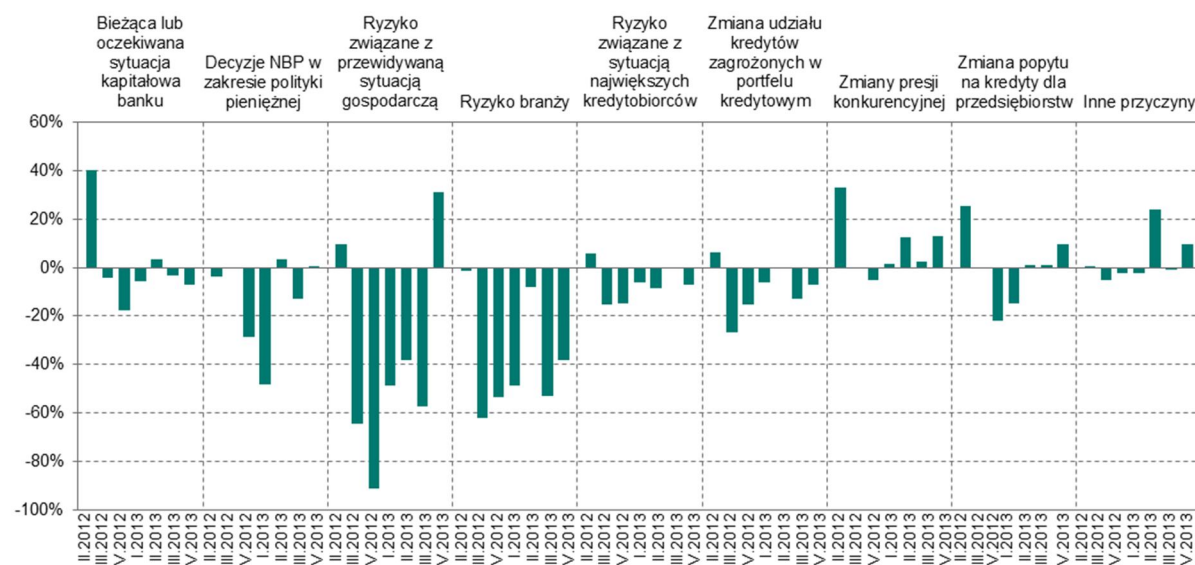

Po raz pierwszy od II kwartału 2012 r. ocena banków dotycząca ryzyka związanego z przyszłą sytuacją gospodarczą przyczyniła się do złagodzenia polityki kredytowej (procent netto około 31%, zob. wykres 3). Banki wskazywały również na wzrost presji konkurencyjnej (procent netto 13%), którą odczuwały przede wszystkim ze strony innych banków. Niemal jedna czwarta z nich określiła wpływ tego czynnika na politykę kredytową jako znaczny¹. Pojedyncze banki wymieniały dodatkowo zmiany popytu na kredyty dla przedsiębiorstw oraz czynniki nieuwzględnione w ankiecie (w obydwu przypadkach procent netto wyniósł około 10%), do których zaliczyły m.in. realizację przyjętych strategii rozwoju.

W opinii banków ryzyko branży pozostaje nadal głównym czynnikiem wpływającym na zaostrzenie polityki kredytowej (procent netto około -38%). W porównaniu z poprzednimi edycjami ankiety zmniejszyła się jednak liczba branż ocenianych jako ryzykowne – w IV kwartale 2013 r. banki zaliczyły do tej grupy wyłącznie budownictwo mieszkaniowe i działalność deweloperską. Pozostałe czynniki nie miały istotnego wpływu na politykę kredytową ankietowanych banków.

¹ Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany polityki kredytowej. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej, nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej, brak wpływu na zmiany polityki kredytowej, nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej, znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej.

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

Niewielki wzrost popytu w IV kwartale 2013 r. dotyczył przede wszystkim kredytów dla dużych przedsiębiorstw (zob. wykres 4). W przypadku kredytów krótkoterminowych odpowiedzi takiej udzieliła ponad jedna czwarta banków, zaś w przypadku kredytów długoterminowych procent netto odpowiedzi wyniósł około 16%. Należy podkreślić, że odsetek banków, które odczuły wzrost popytu na wymienione rodzaje kredytów dla dużych przedsiębiorstw był najwyższy od – odpowiednio – 11 i 6 kwartałów. W segmencie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw popyt wzrósł przede wszystkim w kategorii kredytów krótkoterminowych, co w ujęciu netto zadeklarowało około 15% banków. Odpowiedzi były jednak zróżnicowane, a wyższy popyt odczuło około 23% banków *ogółem*, z których wszystkie uczestniczyły w programie Portfelowej Linii Gwarancyjnej *De Minimis*. W kategorii kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw banki nie zaobserwowały istotnych zmian popytu.

Wśród przyczyn wzrostu popytu banki wymieniły **polepszenie warunków udzielania kredytów dla przedsiębiorstw** (procent netto około 37%, zob. wykres 5). Zbliżony odsetek banków wskazał na wzrost zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (procent netto około 35%). Po raz pierwszy od półtora roku do wzrostu popytu przyczyniło się również zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie środków trwałych i inwestycji (procent netto około 34%). Banki określiły wpływ wymienionych czynników na popyt jako nieznaczny².

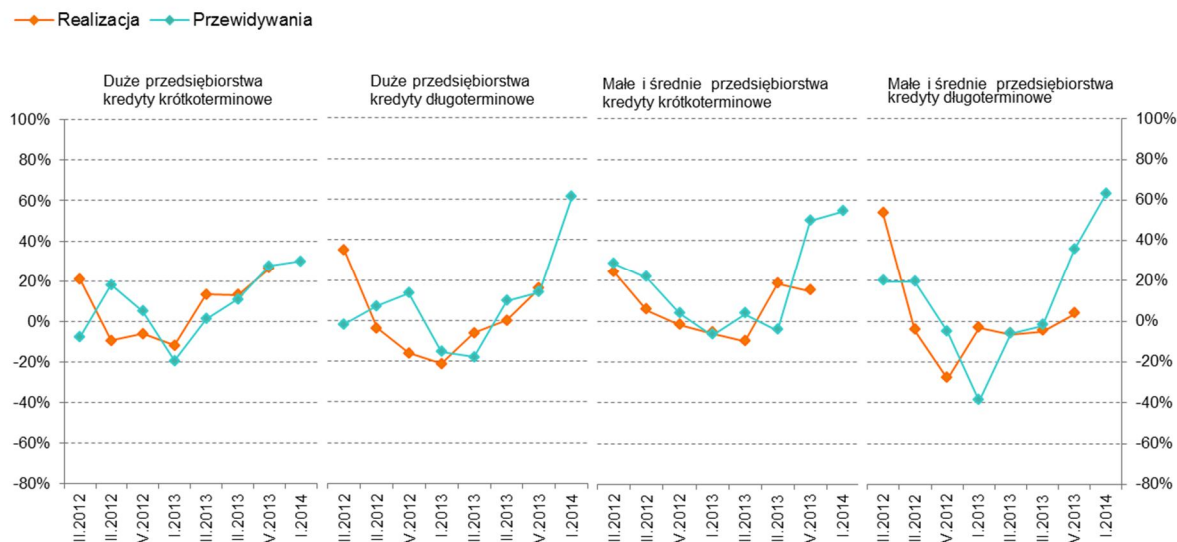
W opinii banków, które odczuły spadek popytu na kredyty, był on związany z wykorzystaniem przez przedsiębiorstwa alternatywnych źródeł finansowania (procent netto około -22%). Ponad jedna trzecia banków, które udzieliły takiej odpowiedzi wskazała na wykorzystanie przez przedsiębiorstwa środków

² Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na wzrost popytu, nieznaczny wpływ na wzrost popytu, brak wpływu na zmianę popytu, nieznaczny wpływ na spadek popytu, znaczny wpływ na spadek popytu.

własnych. Kredyty z innych banków oraz kredyty z instytucji niebankowych wymieniło po około 25% z nich, zaś około 13% wskazało na emisję papierów dłużnych przez przedsiębiorstwa. Pozostałe czynniki nie miały zdaniem banków wpływu na popyt na kredyty dla przedsiębiorstw.

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Ankietowane banki przewidują istotne złagodzenie polityki kredytowej wobec małych i średnich przedsiębiorstw w I kwartale 2014 r., w szczególności w segmencie kredytów długoterminowych (procent netto 41%, zob. wykres 1). Około 28% banków zapowiedziało złagodzenie polityki kredytowej w przypadku kredytów krótkoterminowych. Banki nie przewidują zmian polityki kredytowej wobec dużych przedsiębiorstw w I kwartale 2014 r.

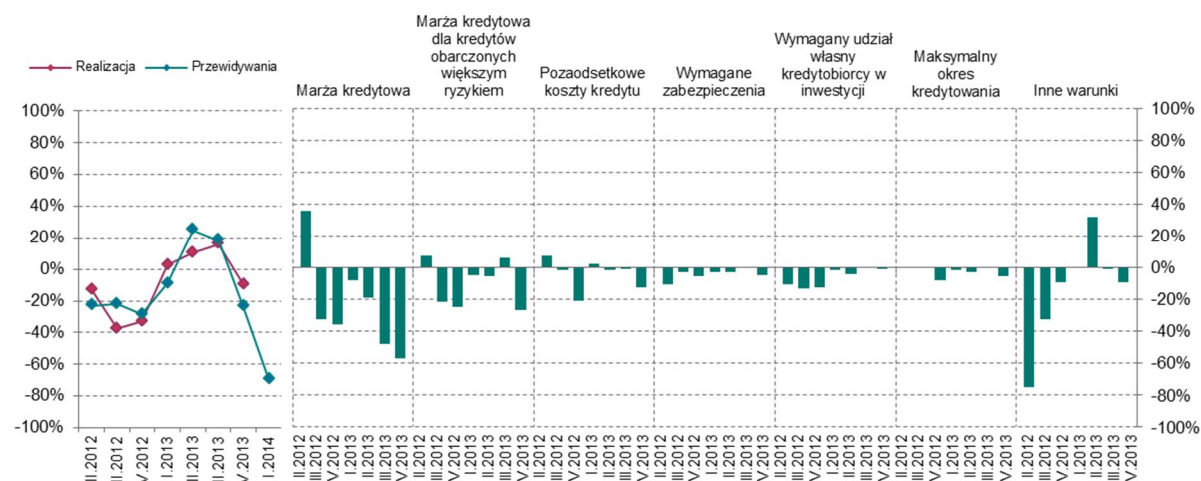
W nadchodzącym kwartale banki spodziewają się wzrostu popytu na wszystkie rodzaje kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Największy wzrost dotyczył będzie segmentu kredytów długoterminowych. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw odpowiedzi takiej udzieliło około 63% banków, zaś w przypadku dużych przedsiębiorstw – około 61% banków. W opinii banków popyt na kredyty krótkoterminowe wzrośnie przede wszystkim w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto około 54%). Wyższego popytu ze strony dużych przedsiębiorstw oczekuje około 30% banków.

Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

W ujęciu netto banki dokonały niewielkiego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w IV kwartale 2013 r. (procent netto około -10%, zob. wykres 6). Odpowiedzi były jednak zróżnicowane – złagodzenia kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych dokonało około 9% ogółu banków. Zaostrzenie polityki kredytowej miało mniejszą skalę niż wynikało to z przewidywań banków sformułowanych na koniec poprzedniego kwartału.

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

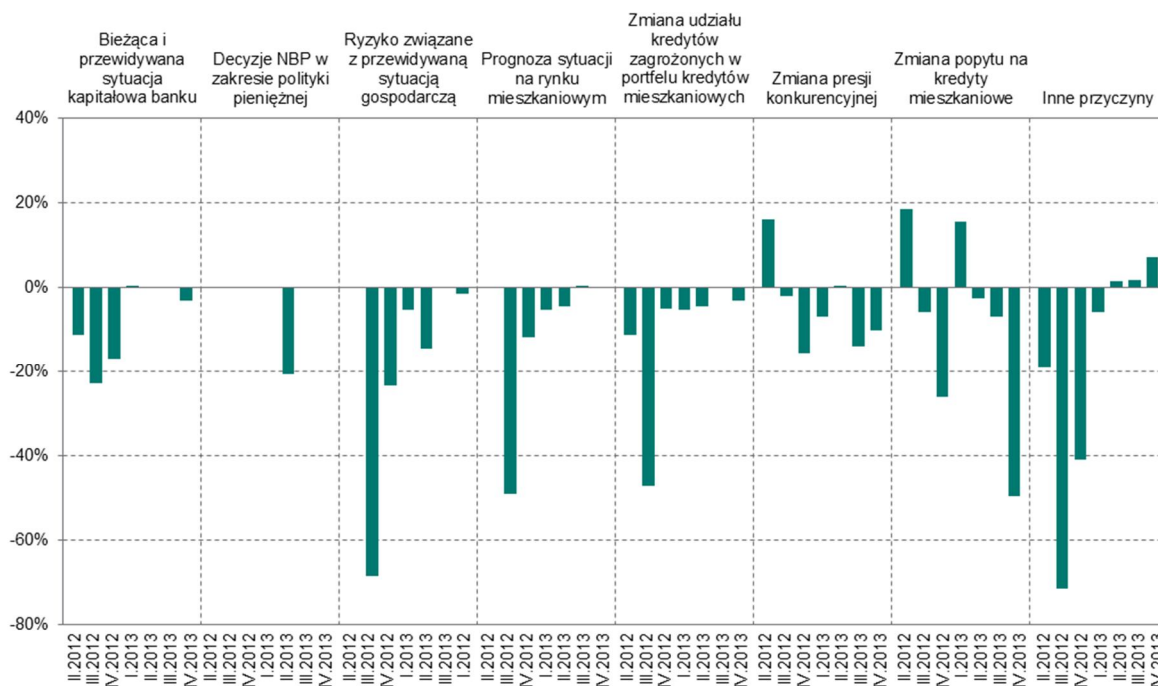
W IV kwartale 2013 r. po raz kolejny wzrósł odsetek banków, które podwyższyły marże pobierane od kredytów mieszkaniowych (procent netto około -57%). Ponad jedna czwarta ankietowanych banków zadeklarowała wzrost marż również w przypadku kredytów obarczonych większym ryzykiem, zaś około 12% banków podwyższyło pozaodsetkowe koszty kredytów. W ujęciu netto banki nie złagodziły żadnego z warunków udzielania kredytów mieszkaniowych.

Niemal połowa banków uzasadniła zaostrzenie polityki kredytowej zmianami popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 7). Z kolei około 10% banków wskazało na oddziaływanie presji konkurencyjnej. Pozostałe czynniki nie miały w opinii banków istotnego wpływu na zmiany polityki kredytowej.

Ponad jedna trzecia banków zaobserwowała wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe w IV kwartale 2013 r. (zob. wykres 8). Odpowiedzi były jednak zróżnicowane – około 16% ogółu banków odczuło niższy

popyt w tej kategorii kredytów, z czego około jedna trzecia określiła spadek jako znaczny³. Na koniec poprzedniego kwartału banki oczekiwały wzrostu popytu o mniejszej skali.

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

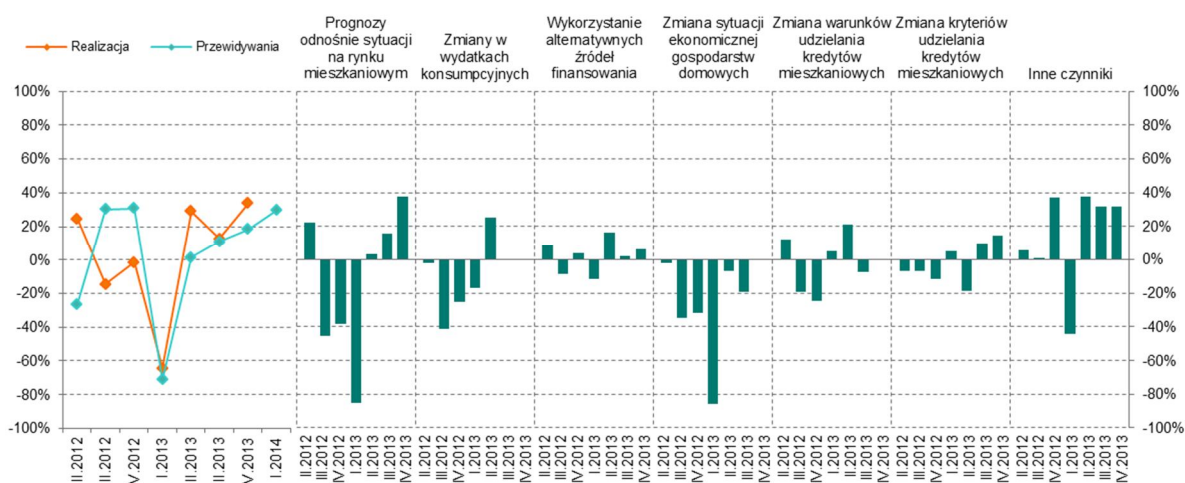
W opinii ankietowanych banków wzrost popytu spowodowany był przede wszystkim prognozami odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym (procent netto około 38%). Jednocześnie około 16% ogółu banków określiło ten czynnik jako ograniczający popyt. Około 32% banków wśród powodów wyższego popytu wymieniło czynniki nieuwzględnione w ankiecie, zaliczając do nich m.in. wpływ wdrożenia Rekomendacji S (ograniczenie maksymalnego poziomu LtV z początkiem 2014 r.) oraz poprawę procesów sprzedażowych i konkurencyjności oferty. Pozostałe czynniki nie miały w opinii banków istotnego wpływu na popyt na kredyty mieszkaniowe.

Większość banków przewiduje zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w I kwartale 2014 r. (zob. wykres 6). W ujęciu netto odpowiedzi takiej udzieliło około 70% banków, zaś około 10% ogółu banków określiło oczekiwane zaostrzenie jako znaczne.

W nadchodzącym kwartale popyt na kredyty mieszkaniowe istotnie wzrośnie (procent netto około 30%, zob. wykres 8). Odpowiedzi banków były jednak zróżnicowane – około jedna piąta banków ogółem spodziewa się spadku popytu w tym segmencie kredytów.

³ Banki dysponują możliwością gradacji siły zmian popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wzrost popytu, nieznaczny wzrost popytu, brak zmian popytu, nieznaczny spadek popytu, znaczny spadek popytu.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Kredyty konsumpcyjne

Niemal jedna trzecia banków zadeklarowała złagodzenie kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych w IV kwartale 2013 r. (zob. wykres 9). Około 20% banków, które udzieliły takiej odpowiedzi określiło zmianę polityki kredytowej jako znaczną⁴. Na koniec III kwartału 2013 r. banki zapowiadały złagodzenie o mniejszej skali.

Największy odsetek banków zadeklarował złagodzenie warunków nieuwzględnionych w ankiecie (procent netto około 21%). Ankietowane banki zaliczyły do nich zarówno podwyższenie kwoty kredytu bez zgody małżonka i rozszerzenie oferty produktowej, jak również zmiany w zakresie akceptowanego profilu kredytobiorcy⁵. Niemal tyle samo banków wydłużyło maksymalny okres kredytowania. Po około 11% banków obniżyło marże pobierane od tego rodzaju kredytów i podwyższyło maksymalną kwotę dostępnego kredytu, przy czym większość z nich określiła złagodzenie tego warunku jako znaczne. Zgodnie z odpowiedziami banków pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych nie uległy istotnym zmianom.

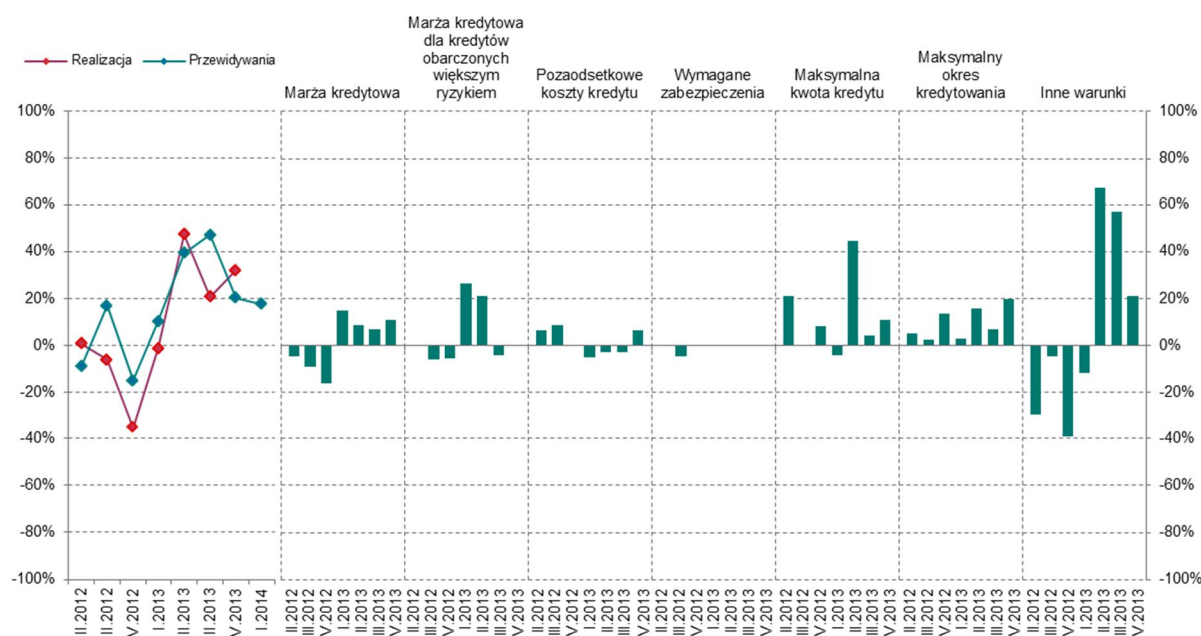
W opinii ankietowanych banków złagodzenie polityki kredytowej wynikało przede wszystkim ze zmian popytu na kredyty konsumpcyjne oraz wzrostu presji konkurencyjnej (procent netto odpowiednio około 54% i około 52%, zob. wykres 10). Około trzy czwarte banków, które wskazały na presję konkuren-

⁴ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrzone, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zaostrzone, kryteria (warunki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie złagodzone.

⁵ Zgodnie z definicją stosowaną w ankiecie, niektóre z wymienionych przez banki przykładów złagodzenia polityki kredytowej dotyczą kryteriów udzielania kredytów. Ze względu na ich błędną klasyfikację przez banki, na wykresie 9 zostały przedstawione w kategorii „Inne warunki”.

cyjną, odczuwało ją przede wszystkim ze strony innych banków, zaś około jedna czwarta wymieniła nie-bankowe instytucje finansowe. Do przyczyn złagodzenia polityki kredytowej banki zaliczyły również poprawę jakości portfela kredytów konsumpcyjnych. Odpowiedzi takiej udzieliło około 30% banków, przy czym ponad połowa z nich określiła wpływ tego czynnika jako znaczny. Po około 17% banków wskazało na niższe ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą oraz korzystną bieżącą i oczekiwaną sytuacją kapitałową. Czynniki nieuwzględnione w ankiecie wymieniło około 13% banków, zaliczając do nich m.in. zmiany w modelach oceny zdolności kredytowej oraz rozszerzenie dostępności kredytów konsumpcyjnych przez kanały mobilne⁶. Pozostałe czynniki nie miały istotnego wpływu na politykę kredytową w segmencie kredytów konsumpcyjnych.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W ujęciu netto popyt na kredyty konsumpcyjne wzrósł w IV kwartale 2013 r. (procent netto około 13%, zob. wykres 11). Odpowiedzi banków były jednak zróżnicowane – około 14% ogółu banków odczuło spadek popytu. Zgodnie z wynikami poprzedniej edycji ankiety, banki oczekiwały wyższego wzrostu popytu w IV kwartale 2013 r.

Dwie trzecie banków wskazało na zmiany zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku jako główną przyczynę wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne. W porównaniu z poprzednimi edycjami ankiety poprawiła się ocena sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych – około 40% banków

⁶ Niektóre z wymienionych przez banki przyczyn zaostrzenia polityki kredytowej stanowią opis zmian kryteriów udzielania kredytów. Ze względu na ich błędną klasyfikację przez banki, na wykresie 10 zostały przedstawione w kategorii „Inne czynniki”.

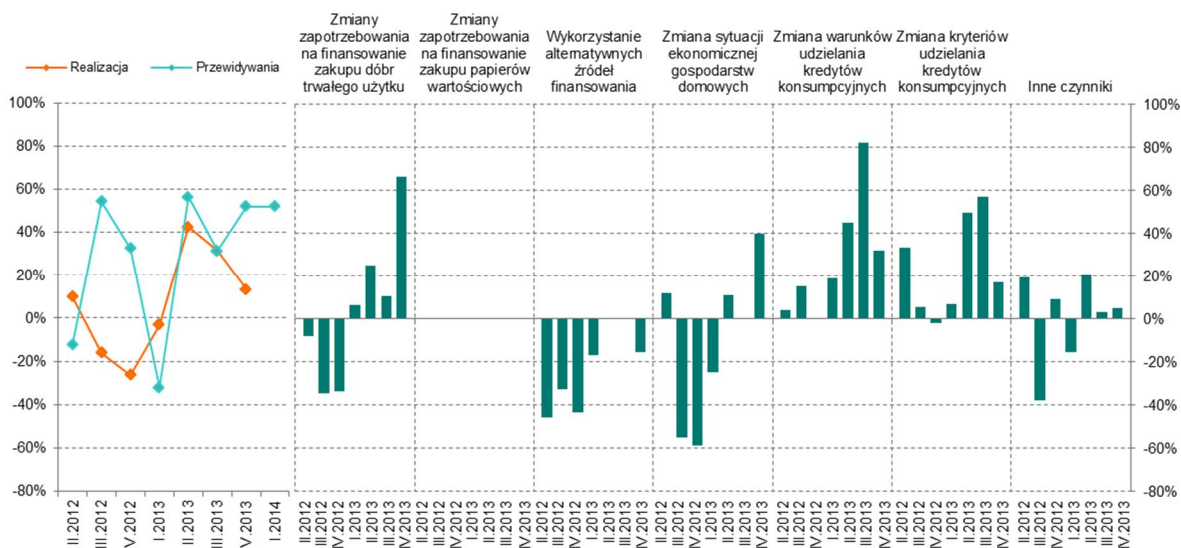

uznało ten czynnik za wspierający popyt. W opinii banków wyższy popyt związany był również ze złagodzeniem polityki kredytowej: zmianę warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych wymieniło odpowiednio około 32% i około 17% banków.

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Banki, które odczuły spadek popytu tłumaczyły go wykorzystaniem przez gospodarstwa domowe alternatywnych źródeł finansowania (procent netto około -16%). Ponad połowa z nich wskazała źródła inne niż kredyty z innych banków i oszczędności gospodarstw domowych. Pozostałe czynniki nie miały istotnego wpływu na popyt na kredyty konsumpcyjne.

W ujęciu netto banki przewidują niewielkie złagodzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych w I kwartale 2014 r. (procent netto około 18%, zob. wykres 9). Większość ogółu banków nie zamierza jednak dokonywać żadnych zmian kryteriów i warunków kredytowych.

Większość ankietowanych banków oczekuje istotnego wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne w nadchodzącym kwartale (procent netto 52%, zob. wykres 11).

---

www.nbp.pl

